

Norsk krigshistorie og studier av folkemord

Overordnet kontaktperson: Direktør og professor Guri Hjeltnes, HL-senteret.

E-post: guri.hjeltnes@hlsenteret.no

Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter (HL-senteret) er et forsknings-, dokumentasjons- og formidlings-senter med fokus på Holocaust og andre folkemord, og på minoriteters vilkår i moderne samfunn. HL-senteret holder til i Villa Grande på Bygdøy, og har en egen forskerstab i tillegg til mastergradsstudenter og doktorgradsstipendiater tilknyttet forskjellige prosjekter. Forskningen omfatter blant annet antisemittisme; nazisme, norsk okkupasjons historie og europeiske okkupasjonsregimer; minoritetsforskning og sammenlignende studier av folkemord. Forskningen utvikles både gjennom akademiske studier og publikasjoner, konferanser og seminarer, utstillinger, lærerkurs og pedagogisk materiale. HL-senterets bibliotek er et ressurs-senter for litteratur og dokumentasjon innen forsknings -og formidlingsvirksomheten ved senteret. Samlingen omfatter bøker, tidsskrifter, film –lyd og musikkopptak, databaser samt mindre privatarkiver. Biblioteket er åpent for alle. HL-senteret har fra 2013 hatt avtale om og tilbudt undervisning på Institutt for arkeologi, konservering og historie. Kursene er knyttet til norsk okkupasjonshistorie, til nazismen og 2. verdenskrig, herunder forfølgelse av minoriteter og folkemordet på jødene. HL-senteret vil bidra med å legge til rette kilder, og gi adgang til vårt forskningsbibliotek. Senteret kan også i perioder tilby arbeidsplass på leserom for studenter.

Studenter som allment er interessert i de felt HL-senteret arbeider med, kan kontakte direktør Guri Hjeltnes.

Holocaust i Norge

Høsten 1942 og vinteren 1943 ble 773 jøder arrestert og deportert fra Norge til Auschwitz. 34 av dem kom hjem, 250 familier ble utslettet. HL-senteret inviterer til masteroppgaver som går nærmere inn i omstendighetene rundt deportasjonene.

Forslag til masteroppgaver:

- Hjemmefronten og deportasjonen av jødene
- London-regjeringen og deportasjonen av jødene
- London-regjeringen, Folke Bernadotte og redningen av nordmenn i tysk fangenskap

- Politiinspektør Knut Røds rolle i statspolitiet og under deportasjonene av de norske jødene
- Studier av Holocaust på lokalplan
- Kontakt:
  - Direktør og professor Guri Hjeltnes, e-post: guri.hjeltnes@hlsenteret.no
  - Rådgiver og historiker Øystein Hetland, e-post: oystein.hetland@hlsenteret.no

Den økonomiske likvidasjonen av jødisk eiendom

HL-senteret har startet opp et forskningsprosjekt som handler om den økonomiske likvidasjonen av jødiske eiendeler, og som blant annet belyser Landssvikoppgjørets behandling av de som forvaltet jødeboene under okkupasjonen. Den 26. oktober 1942 kunngjorde Vidkun Quislings regjering «Lov om inndragning av formue som tilhørte jøder». Loven trådte i kraft umiddelbart og falt i tid sammen med den første arrestasjonsbølgen av jødene i Norge, nemlig arrestasjonen av alle mannlige jøder over 15 år. Inndragningen var et hovedelement i utryddelsen av jødene som befolkningsgruppe i Norge. Alle deres eiendeler skulle konfiskeres, og deretter skulle jødene deporteres ut av landet. Inndragningen krevde et betydelig administrativt apparat for å beslaglegge og realisere jødernes formuer. Et Likvidasjonsstyre ble opprettet, som i sin tur oppnevnte en rekke bobestyrere rundt i landet, som fikk i oppdrag å gjennomføre realiseringen. Bobestyrerne var først og fremst advokater, men også ikke-jurister var bobestyrere.

Forslag til masteroppgave:

- Bobestyrernes rolle i den økonomiske likvidasjonen. Bobestyrere spilte en sentral rolle i gjennomføringen av den økonomiske likvidasjonen av de norske jødene under krigen. HL-senteret inviterer til masteroppgaver som velger ut ulike bobestyrere forskjellige steder i landet, for sammenlikning av hvilken rolle de spilte under okkupasjonen og hvordan dette ble behandlet i rettsoppgjøret.
- Kontakt:
  - Direktør og professor Guri Hjeltnes, e-post: guri.hjeltnes@hlsenteret.no
  - Rådgiver og historiker Øystein Hetland, e-post: oystein.hetland@hlsenteret.no

- Forsker ved HL-senteret Synne Corell, e-post synne.corell@hlsenteret.no

Norsk okkupasjonshistorie

HL-senteret tilbyr også veiledning for prosjekter knyttet til andre aspekter ved den norske okkupasjonshistorien og ettertidens bearbeidelse av denne. Vi er åpne for mange ulike oppgaver med denne tematikken. Nedenfor er noen mulige forslag.

Forslag til masteroppgaver:

- Debattklimaet etter 1945 om okkupasjonen. Særlig i de første 15–20 årene etter krigen. For eksempel gjennom den såkalte Hewins-saken. Hewinsvar en Hitler-biograf som ble kraftig kritisert av motstandsmannen Sverre Løberg. Løberg ble så saksøkt av Hans S. Jacobsen, tidligere fylkesmann for NS. Saken var sterkt diskutert i mediene.
- Det er flere mulige oppgaver med utgangspunkt i den samlingen av tyske Sicherheitsdiensts «Meldungen aus Norwegen». Her vurderte tysk etterretning mange aspekter ved det norske samfunnet og den norske befolkningen, til dels tilsynelatende svært oppriktig. Forutsetter tyskkunnskaper.
- Ragnarok og NS Månedshefte – to tidsskrift i konkurranse? Ragnarok og NS Månedshefte var begge nasjonalsosialistiske tidsskrift under okkupasjonen, hvor nazistiske skribenter diskuterte hva nasjonalsosialisme var og hvordan man skulle forholde seg til tidsaktuelle spørsmål. Hva skilte disse to? Hvilke forskjeller var det i deres oppfatninger om hva «ekte» nasjonalsosialisme var?
- Resepsjonen av det norske Holocaust i etterkrigstiden innenfor rammen av minnekulturteori.
- Kontakt:
  - Direktør og professor Guri Hjeltnes, e-post: guri.hjeltnes@hlsenteret.no
  - Seniorforsker Terje Emberland, e-post: terje.emberland@hlsenteret.no
  - Rådgiver og historiker Øystein Hetland, e-post: oystein.hetland@hlsenteret.no

«Den indre fiende». Konspirasjonsteorier og fiendebilde-konstruksjoner fra første verdenskrig til i dag

Seniorforsker Terje Emberland, e-post: terje.emberland@hlsenteret.no

Subversjonsmyter og konspirasjonsteorier har motivert og legitimert diskriminering, eksklusjon og destruksjon av ulike grupper gjennom Europas historie. Fra kjetterforfølgelsene i middelalderen, via hekseforfølgelsene i tidlig moderne tid til Holocaust, har myter som stempler ulike grupper som representanter for en demonisk indre fiende vist seg som et sterkt og vedvarende kulturelt fenomen, ofte med fryktelige konsekvenser for demoniserte grupper.

Forslag til masteroppgaver:

- «Jødebolsjeviken». Konspirasjonsteorier om arbeiderbevegelsen i mellomkrigstiden og under okkupasjonen.
- Kontakt:
  - Direktør og professor Guri Hjeltnes, e-post: guri.hjeltnes@hlsenteret.no
  - Seniorforsker Terje Emberland, e-post: terje.emberland@hlsenteret.no

Folkemord

Seniorforsker Anton Weiss-Wendt, e-post: anton.weiss-wendt@hlsenteret.no

Sammenlignende studier av folkemord er et tverrfaglig forskningsfelt som er blitt utviklet i løpet av de siste tjue år, og er et viktig forskningsområde ved HL-senteret. Forskere som arbeider innenfor dette feltet undersøker mønstre innen kollektiv vold. Denne kunnskapen kan bidra til bedre å forstå årsakene bak menneskelig destruktivitet. Forskningen som utføres ved HL-senteret fokuserer primært på bakenforliggende årsaker og implementering av folkemord, blant annet Holocaust. Gjennom et historisk perspektiv på folkemord utforskes det komplekse samspillet mellom kollektiv aggresjon, storpolitikk og folkerett.

Forslag til masteroppgaver:

- Aktivisme og akademisk fagvurdering i undersøkelse av nazistiske forbrytelser mot sinti og roma. Tidlig forskning om det nazistiske folkemord mot sinti og roma ble delvis preget av aktivisme, dvs. forsøk på å nå andre mål enn rent akademiske. Tema

til denne oppgaven gir også mulighet til å diskutere forhold mellom objektive og subjektive holdninger i studier av historie generelt.

- Små menn i Den store terroren: Gjerningsmenn i stalinistisk terror. Litteraturen om Den store terroren i Sovjetunionen i 1936-38 viser hvordan voldelig politikk ble skapt på toppen. Det er fortsatt uavklart er hvordan denne politikken ble kanalisert til og omfattet av gjerningsmenn på lavere nivå (tvangsarbeidsleir-mannskaper, de som foresto ødeleggelse, osv.)
- Kontakt:
  - Seniorforsker Anton Weiss-Wendt, e-post: anton.weiss-wendt@hlsenteret.no